

ŠVIETIMO NAUJIENOS

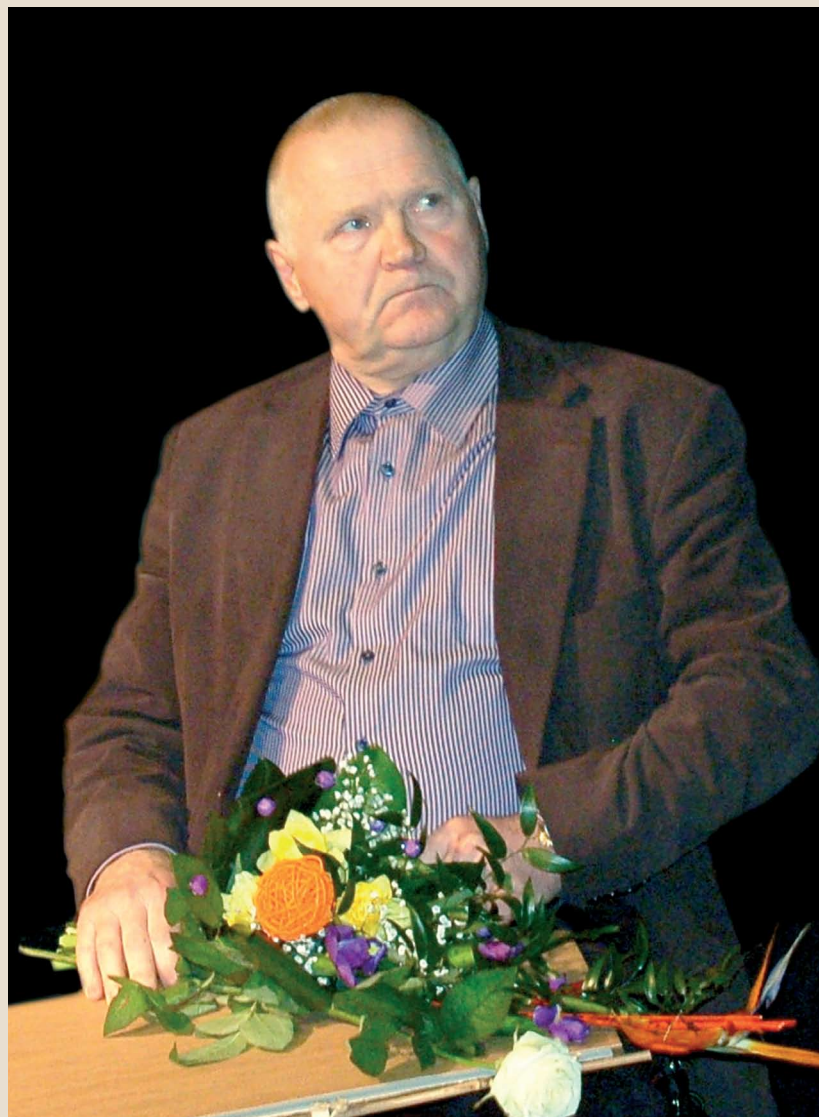
INFORMACINIS LEIDINYS

BALANDIS

2011'4/304

„Kiekvienas žmogus yra Dievo dovana. Turėtų būti“, – įsitikinęs šių metų Švietimo ir mokslo ministerijos Vaikų literatūros premijos laureatas V. Račickas ir jo knygos „Baltos durys“ herojus.

(Apie tai plačiau – 12-ame psl.)

**Numerio tema –
Pasirenkamasis švietimas**

Pasirenkamasis švietimas 2011-aisiais

Interviu su švietimo ir mokslo ministro
patarėju A. Lakštausku

2 psl.

Pradėjome naują švietimo erą

Į redakcijos klausimus atsakė
LR Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros
komiteto pirmininkas V. Stundys

3 psl.

Ne visuomet auksas pelenuose žiba

Lietuvoje pirmą kartą paminėta
Talentų diena

5 psl.

TAPK – Tobulėk. Auk. Pažink. Kurk

ŠMPF direktorė D. Šutinytė – apie
kokybiškai naujas neformaliojo
švietimo paslaugas

6 psl.

**Susipažinkime –
Lietuvos mokytojų asociacijos**

Geografija, kuri žadina vaizduotę...

Pokalbis su asociacijos prezidentu
R. Šalna

10 psl.

Mano sėkminga patirtis Lietuvos švietimo ateičiai

8 psl.

Pasirenkamasis švietimas 2011-aisiais

Praėjo geras pusmetis nuo pirmojo interviu su švietimo ir mokslo ministro patarėju, darbo grupės, rengusios **Vaikų pasirenkamojo švietimo finansavimo modelio aprašo projektą**, vadovu **Albertu LAKŠTAUSKU**. „Švietimo naujienos“ jį spausdino su rubrika **Neformaliojo vaikų švietimo pertvarka**. Interviu buvo kalbėta apie tai, kad pagal rengiamą aprašą finansuoti siūloma programos, o ne švietimo įstaigas, kad neformaliojo ugdymo programos bus finansuojamos krepšeliu, kuris judės „pinigai paskui vaiką“ principu, ir kad naujasis finansavimo modelis turėtų startuoti 2012 m. sausio 1 d.

Šį kartą ministro patarėjui **A. Lakštauskui** – septyni neišgalvoti klausimai.

Per pirmąjį interviu teigėte, kad pasirenkamasis švietimas yra nauja sąvoka, kuria siūloma keisti neformaliojo švietimo sąvoką, siekiant išvengti painiavos. Ar jau galima manyti, kad ši sąvoka keičiama?

Pasirenkamojo švietimo sąvoka apibrėžta atnaujintoje švietimo koncepcijoje. Kaip ir buvo planuota, nauja sąvoka bus vartojama bandomajame neformaliojo švietimo finansavimo projekte, o, jam pasibaigus, planuojame pateikti Švietimo įstatymo pakeitimus. Tuomet ir galime tikėtis turėti aiškesnę sąvokų tvarką.

Kas nuveikta iki pavasario ir ko planuojama imtis artimiausiu metu?

Pagrindiniai darbai atlikti, rengiantis bandomajam neformaliojo (pasirenkamojo) švietimo finansavimo modelio projektui. Paskelbtas konkursas atrinkti savivaldybes, kurios dalyvaus bandomajame projekte. Sustiprėjo neformaliojo švietimo koordinavimo pajėgos – Ugdymo plėtotės centre šioje srityje pradėjo dirbti du žmonės (etatai perkelti iš Lietuvos vaikų ir jaunimo centro).

Praėjusį pavasarį buvo garsiai kalbėta, kad Lietuvoje skirtingiems neformaliojo švietimo teikėjams yra nevienodos starto galimybės ir tai neteisinga. O šiomet?

Ženklų pokyčių kol kas nėra, tačiau galima pastebėti neformaliojo švietimo srityje dirbančių žmonių susidomėjimą planuojamais darbais. Moksleivių centrų, meno, sporto mokyklų vadovai, privačių studijų, būrelių organizatoriai, savivaldybių administracijų darbuotojai – visi ieško

informacijos, rengiasi aktyviai dalyvauti, įgyvendinant neformaliojo švietimo krepšelio modelį.

Pernai visi laukė Neformaliojo ugdymo krepšelio metodikos ir teigė, kad, tik su ja susipažinus, bus galima atsakyti į klausimą, kas laukia neformaliojo ugdymo ir ar mokiniai bei jų tėvai gali viltis kokybiškų paslaugų. Ar klausimas prarado aktualumą?

Nemanau, kad ši tema tapo mažiau aktuali. Galbūt mažiau kalbama todėl, kad vyksta pasirėngimo darbai, kuriems reikia mažiau diskusijų nei praėjusiais metais. Manau, kad tada, kai prasidės projekto įgyvendinimas, tarimosi ir kalbėjimosi vėl bus daugiau.

Pernai taip pat buvo kalbama, kad mažinamos lėšos muzikos, dailės, sporto ir kitoms mokykloms prilygins jų programas saviveiklos būreliams...

Galiu priminti, kad, kuriant finansavimo modelio projektą, buvo apsispręsta aiškiai atskirti šias dvi sritis – formalųjį švietimą papildantį ugdymą (menų, sporto mokyklos) ir neformalųjį ugdymą. Pirmoje srityje daugiau dėmesio skiriama pasirinktos veiklos profesionalumui, antroje – asmenybės bendrųjų gebėjimų ugdymui.

Pamenu pernai mėtytus akmenukus į bendrojo lavinimo mokyklų daržą, kad jos dar labiau diskredituoja neformalųjį švietimą, nes neformaliojo švietimo lėšas naudoja ne pagal paskirtį arba dėl neformaliojo ugdymo kompetencijos stokos – nekokybiškai. „Kuo neskaidriau mokyklos naudoja neformaliojo švietimo lėšas, tuo mažiau įsileidžia neformaliojo ugdymo veikėjų...“

Renatos Česnavičienės nuotr.

Nemanau, kad reikia smerkti bendrojo lavinimo mokyklas už tai, kad jos savaip supranta ir organizuoja neformalųjį švietimą. Jos tenkina savo bendruomenių sportinius, meninius, kultūrinius poreikius. Antra vertus, siekiame pasiūlyti naujos kokybės neformaliojo švietimo veiklas, pritraukti daugiau vaikų, spręsti socialines problemas. Tam mokyklų turimos patirties neužtektų, reikia, kad dalyvautų daugiau ir įvairesnių paslaugų teikėjų.

Su mokiniais ir tėvais kalbantis neformaliojo ugdymo pertvarkos tema, mums pasirodė, kad šiuo metu net pačiame ore tyro labai daug verkšlenimų ir negatyvių nusiteikimų. Ko gero, ir lyderių neformaliojo ugdymo erdvėje rastume tik vieną kitą? Kaip Jūs vertinate šią situaciją?

Manau, kad lyderių yra daugiau, nei manome – sudarykime sąlygas jiems veikti, tada ir pamatysime tikrąją padėtį. Tam neužteks vien įvesti neformaliojo (pasirenkamojo) švietimo krepšelį. Numatyti būsimų pasirenkamojo švietimo dalyvių mokymai, visuomenės informavimas apie šios švietimo srities galimybes ir svarbą. Tikiuosi, kad nuoseklus darbas duos savo vaisių.

Ministro patarėją kalbino
Zina RIMGAILIENĖ

Dalyvavome mokymo seminare, tad projektas žinomas.

Skuodo r. Švietimo skyrius

Apie projektą „TAPK“ žinome. Informaciją randame adresu www.tapk.lt/lt/apie-projekta.html.

Lazdijų r. Švietimo, kultūros ir sporto skyrius

Ar žinote projektą „TAPK“?

Apie projektą „TAPK“ žinome, tačiau nerengiame jokių vasaros stovyklų, pilietiško projekto taip pat nevykdome.

Širvintų r. Švietimo ir sporto skyrius

Apie projektą „TAPK“ žinome, nes tai puiki galimybė organizuoti neformalųjį ugdymą projektinėmis veiklomis. Nuolat sekame informaciją tinklalapyje www.tapk.lt.

Ignalinos r. Švietimo, kultūros ir sporto skyrius

► Daugiau apie projektą „TAPK“ skaitykite 6-ame psl.

Kuo naujosios redakcijos Švietimo įstatymas skiriasi nuo buvusios?

Nepriklausomoje Lietuvoje jau turime ketvirtąją Švietimo įstatymo redakciją. 1991 m. įstatymas apibendrino pradėtos švietimo reformos teisinius pagrindus, o švietimo modernizavimo kryptys buvo aptartos 1992 m. Lietuvos švietimo koncepcijoje. 1998 m. įstatymas įtvirtino sistemines švietimo kaitos nuostatas, struktūrinės permainas. 2003 m. redakcija derėjo su ilgalaikės švietimo strategijos nuostatomis, jo raidą glaudžiai siejančiomis su pilietinės visuomenės, gyvybingos tautos kultūros, žinių visuomenės, šiuolaikinės ekonomikos kūrimo uždaviniais. Naujoji redakcija iš esmės apibendrina pastarųjų metų švietimo patirtį ir koreguoja kai kurias sistemos teisinio reglamentavimo normas, atveriančias daugiau galimybių inovacijoms bei kūrybai, iniciatyvoms ir drąsioms idėjoms. Švietimo programų įvairovė, jų prieinamumas ir švietimo kokybė yra pamatiniai švietimo raidos siekiniai.

O kas yra nauja ketvirtosios redakcijos Švietimo įstatyme?

Naujienų – nemažai. Neminėdamas tų pakeitimų, kurie susiję su kitų įstatymų (Mokslo ir studijų, Biudžetinių įstaigų ir t. t.) naujų normų integravimu ar apskričių administracijų panaikinimu, atkreipčiau dėmesį į kelias kitas nuostatas, kurias inicijavo Seimo nariai arba komitetas. Įstatymas aiškiau apibrėžia švietimo kokybę, pateikia modernesnę švietimo priežiūros sampratą, kuri buvo tik deklaruota ilgalaikėje švietimo strategijoje, įtvirtina bendruomenių vaidmenį sprendžiant švietimo pertvarkos klausimus, nustato švietimo tinklo kūrimo principus, įteisina mokyklų tipų kūrimo įvairovę, aiškiau reglamentuoja meno ir sporto mokyklų vietą, tiksliau apibrėžia mokyklų vadovų ir jų pavaduotojų veiklos vertinimą ir t. t. Daug diskusijų sulaukė naujas mokyklų, kuriose mokoma tautinių mažumų kalba, teisinis reglamentavimas, plečiantis valstybinės kalbos mokymosi galimybes. Įstatymas pateikia atsakymą ir toms mokykloms, kurios iš apskričių administracijų buvo perduotos savivaldybėms: ūkio lėšos bus skiriamos iš atitinkamų metų LR valstybės biudžeto specialiujų tikslinių dotacijų, jei tokios mokyklos tenkins regiono mokinių specialiuosius ugdymosi poreikius ir atitiks Mokyklų tinklo taisyklėse nustatytus kriterijus.

Bet įstatymas tik nustato švietimo veiklos teisinius pagrindus, tokie veiksmai suteikia

Pradėjome naują švietimo erą

Sulaukėme naujosios redakcijos Švietimo įstatymo, kurį LR Seimas priėmė kovo viduryje, o mėnesio pabaigoje patvirtino šalies Prezidentė Dalia Grybauskaitė.

Renatos Česnavičienės nuotr.

Šia proga LR Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto pirmininką Valentiną STUNDĮ kalbino Zina Rimgailienė.

tam tikrus instrumentus ir, žinoma, formuluoja tikslus. Antra vertus, jis grindžiamas humanistinio ugdymo nuostatomis. Charakteringa šia

prasmė labai nedidelė pataisa, kai **vietoj bendrojo lavinimo mokyklos sąvokos įteisinama bendrojo ugdymo mokykla**. Tad, jei sakome, kad yra Konstitucijos dvasia, tai yra ir įstatymo dvasia. Svarbu praktikoje tą dvasią skleisti, ją puoselėti ir savo veikimą grįsti. Atkreipsiu dėmesį į vieną aspektą: **įstatymas pabrėžia dialogo ir pasitikėjimo svarbą** (susitarti dėl kokybės, konsultuotis su bendruomene, ne kontroliuoti, o padėti ir t. t.). Demokratijos kultūros puoselėjimas, dalyvavimo demokratijos stiprinimas, lyderystės ir inovatyvumo skatinimas – įstatymo suponuojami orientyrai.

Švietimo įstatymas ir mokyklų tinklo optimizavimas: dar vis girdime nerimaujant, kad šis įstatymas savivaldybėms suteikia galių uždaryti mokyklas savo nuožiūra.

Intensyviausias mokyklų tinklo optimizavimo tarpsnis buvo 2000–2007 m.: mokyklų sumažėjo daugiau kaip tūkstančiu. Žinoma, tai lėmė ir demografinė duobė: jei 2000 m. buvo daugiau kaip 600 tūkst. mokinių, tai šiais mokslo metais jų yra tik vos daugiau kaip 400 tūkst. Suprantama, kad, esant tokiems pokyčiams, mokyklų mažėjimas buvo neišvengiamas. Be abejo, įtakos turėjo ir perėjimas nuo 5-erių prie 6-erių metų pagrindinio ugdymo programos bei atitinkamai 2-ejų (vietoj 3-ejų) metų vidurinio ugdymo, gimnazijų gryninimasis, vidurinio ugdymo programų akreditacija. Pastaruoju metu tinklo pertvarka daugelyje savivaldybių baigiama. Šis įstatymas naujų optimizavimų neprogramuoja, priešingai, sustiprina meno ir sporto mokyklų vietą, daugiau galimybių

suteikia kaimo vietovių mokykloms, teikiančioms visų tipų bendrojo ugdymo programas, įteisina progimnaziją (beje, lieka ir pagrindinė mokykla). Bendrojo ugdymo mokyklų paskirčių ir vykdomų ugdymo programų galimą įvairovę nustatys Vyriausybės patvirtintos Mokyklų tinklo kūrimo taisyklės. Sprendimus dėl mokyklų tinklo priima steigėjas, įpareigotas konsultuotis su gyventojais, įvertinti mokyklų bendruomenių sprendimus bei užtikrinti įvairių programų prieinamumą.

Įstatyme LR Seimo valia plačiau aptariamos išimtys, kai atskiru atveju gali veikti 1–12-ų ar 5–12-ų klasių gimnazija. 41-ame straipsnyje pateikiamas baigtinis tokių galimybių sąrašas (gyvenamojoje vietovėje nėra kitų mokyklų, mokykla yra miesto pakraštyje ar pasienio ruože, nevalstybinė mokykla, specialiųjų ugdymosi poreikių mokiniams skirta šalies ar regiono mokykla ir mokykla, vykdanči specializuoto ugdymo krypties programą, kuriai reikalingas ugdymo nuoseklumas). Beje, Vyriausybė įpareigota konkretizuoti tokių išimčių kriterijus, o steigėjas yra saistomas 28-ame straipsnyje nustatytų švietimo teikėjų tinklo kūrimo reikalavimų. Minėtų straipsnių nuostatos suteikia galimybę mokykloms siekti išimties, jei turima pakankamai argumentų ir autentiškos mokyklos ugdymo patirties. Tai jokia būdu nereiškia, kad neakredituotos vidurinės mokyklos gauna privilegiją išlikti. Akreditaciją reglamentuoja kiti teisės aktai. Steigėjas, savo teritorijoje kurdamas įvairių švietimo programų tinklą, privalo užtikrinti ir jų visavertės funkcionavimo aplinkybes (mokinių srautus, lėšas, programų prieinamumą ir kt.).

Klausimas apie išplečiamą lietuvių kalbos mokymą tautinių mažumų mokyklose šiuo metu atrodo kaip „privalomas“...

Valstybinės kalbos mokėjimas visiems užtikrina galimybę visavertiškai konkuruoti dėl savo ateities tiek švietimo sistemoje, tiek darbo rinkoje. Kita vertus, **valstybinė kalba yra piliečio ir valstybės ryšio pamatas, o mokėti ją – prievolė**. Mūsų Konstitucija skelbia, kad lietuvių kalba yra valstybinė kalba: ji – visus piliečius integruojantis veiksnys, užtikrinantis visiems vienodas galimybes dalyvauti valstybės darbuose. Kai kurių politikų neigiamą požiūrį į galimybių mokytis valstybinės kalbos plėtimą galima vertinti kaip pastangas riboti tautinių mažumų atstovų dalyvavimą darnios pilietinės visuomenės kūryboje ir stiprinti izoliacines, atskirties nuostatas.

Dėkoju už pokalbį.

Jaustis kaip namie

Visą kovą iš leidinio į leidinį keliavo **interviewu su Vilniaus Šolom Aleichemo vidurinės mokyklos** direktoriumi **Miša Jakobu**, kuris įsitikinęs, kad mokiniai jo mokykloje **turi jaustis kaip namie**, jog svarbiausia – bendravimas. Valstybinės žydų mokyklos vadovas M. Jakobas didžiuojasi savo mokiniais – daugeliui jų puikiai sekasi mokslai, jie nuolat pelno laurus įvairiuose konkursuose. „Mūsų moksleivė dešimtokė **Karmela Blank** puikiai pasirodė Vilniaus jaunųjų informatikų olimpiadoje, ir dabar jos laukia kitas etapas, kur varžysis su moksleiviais iš visos Lietuvos. Įdomiausia, kad iš visų 50 šios olimpiados dalyvių ji – vienintelė mergaitė“, – sakė direktorius. Jis taip pat pabrėžė, kad **valstybinė žydų mokykla buvo pirmoji iš tautinių mažumų mokyklų, nusprendusių, kad vaikai turi mokytis lietuviškai**. Dabar **Šolom**

Renatos Česnavičienės nuotraukos

Aleichemo vidurinės mokyklos moksleiviai mokosi keturių kalbų – lietuvių, hebrajų, rusų ir anglų. Tačiau visi dalykai dėstomi lietuvių kalba. „Iš tautinių mažumų mokyklų mes buvome pirmieji, kurie nusprendėme, kad **vaikai turi mokytis lietuviškai**. Pamenu, prieš keliolika metų pasakiau mokyklos bendruomenei: **jei siejame savo ateitį su šia šalimi, privalome labai gerai mokėti jos kalbą, kitaip negali būti**. Dabar neturime jokių problemų, kai vaikams reikia laikyti egzaminus. Be to, lietuvių kalba labai graži“, – gyrė direktorius.

M. Jakobas **siekia mokyklos etalono**, jam norisi parodyti Lietuvai, kokia turi būti šiuolaikiška mokykla. Vienintelė kliūtis – mokyklai sunku išsitemkti buvusio darželio patalpose.

„Žinoma, mes čia gyvenome penkiolika metų, galime gyventi ir dar. Bet jei gautume didesnes patalpas, galėčiau įrengti puikius kabinetus. Vilniuje turėtume mokyklą, į kurią ir kiti galėtų ateiti pasižiūrėti, kokia turi būti XXI a. mokykla.“ Ir dar viena direktoriaus svajonė – įdiegti tėvams kitokią sampratą apie vaikų ugdymą...

Mūsų inf.

Noriu pasidžiaugti, kad mūsų mokyklos renovacija baigiama: pakeista visa šildymo sistema, apšiltintas stogas ir pakeista jo danga, pakeisti visi langai bei lauko durys, apšiltintas ir atnaujintas pastato fasadas. Taigi, mokyklos išorė pasikeitė neatpažįstamai, atėjo laikas keisti vidų.

Kalbėdama apie naująją **Švietimo įstatymą**, noriu pasakyti, kad jis padės sustiprinti ir pagilinti mokinių lietuvių kalbos žinias. Tai padės pereinantiesiems iš vienos mokyklos į kitą, ypač iš tautinių mažumų mokyklų – į lietuviškąsias.

Jaunoji karta privalo gerai mokėti savo valstybės kalbą ir ją gerbti. Noriu pasidžiaugti, kad jau dabar mūsų mokykloje lietuvių kalba dėstoma Lietuvos istorijoje, Lietuvos geografija, pilietinis ugdymas, fizika ir kūno kultūra. Mūsų abiturientai iki šiol ne tik lietuvių kalbos, bet ir kitus brandos egzaminus laikė gana sėkmingai. Mokiniai, ypač vyresniosios klasės, supažindinami su įvairių dalykų lietuviškais terminais, jų reikšmėmis, todėl nepatiria sunkumų, atlikdami užduotis. Tam tikslui prieš keletą metų mokyklos

pedagogų iniciatyva buvo **sudarytas ir išleistas tikslųjų mokslų mokyklinių terminų žodynas lietuvių-baltarusių-rusų kalbomis**.

Tačiau **siūlyčiau gerai apmąstyti šio dokumento įgyvendinimo etapus**. Daugiausia sunkumų patirs mokiniai, kurie pirmieji laikys bendrą lietuvių kalbos brandos egzaminą. Taip pat tie mokytojai, kurie iki šiol savo dalyką (istoriją, geografiją, pilietinį ugdymą) dėstė tautinių mažumų kalba. Sunku bus ir lituanistams, nes jie pradės dirbti pagal atnaujintas Vidurinio ugdymo bendrąsias programas, o nauji vadovėliai dar neišleisti.

Pirmiausia reikėtų mokytojams organizuoti lietuvių kalbos kursus, kuriuose būtų akcentuojama atitinkamų sričių terminologija. Prie jų galėtų prisijungti pradinė klasių mokytojai ir dalį dalykų lietuviškai dėstyti jau pradinio ugdymo pakopoje. Reikia naujų vadovėlių, chrestomatijų, metodinės medžiagos, plakatų, kompiuterio programų lituanistams ir kitų dalykų mokytojams. Pedagogas, atėjęs į pamoką, privalo turėti visas reikalingas priemones, o ne gaišti laiką jų ruošimui. Manau, kad padėti galėtų mokytojai ekspertai, metodininkai, turintys praktinių darbo mokykloje įgūdžių. **Norėčiau padėšinti visus mokytojus, mokinius, jų tėvus, kad nebijotų pokyčių, naujovių ir pasitikėtų savo jėgomis**.

Galina SIVOLOVA

Vilniaus Pranciškaus Skorinos vid. m-klos direktorė

Ne visuomet auksas pelenuose žiba

Daiva KARKOCKIENĖ,

Gabiųjų ugdymo centro vadovė,
VPU Psichologijos didaktikos katedros docentė

Bela Bartokas (Béla Bartók), žymus vengrų kompozitorius, gimė 1881 m. kovo 25 d., todėl ši diena pasirinkta Talentingųjų ir gabiųjų diena paminėti ir jau nuo 2006 m. švenčiama Vengrijoje bei keliose kaimyninėse šalyse (Slovakijoje, Rumunijoje, Serbijoje).

Kalbėdami apie gabumus, turėtume apsisibrėžti jų sampratą. **Gabumai – tai įgimti dideli tam tikrų sričių gebėjimai, galintys pasireikšti tik tam tikromis sąlygomis.** Esama daugiau kaip 100 gabumų apibrėžimų. **Talentingumas – itin dideli gebėjimai.** Tai, visų pirma, specialieji gebėjimai, nulemti prigimties ir sąlygoti tinkamos socialinės aplinkos. **2009 m. Lietuvoje patvirtinta Gabiųjų ir talentingųjų vaikų ugdymo programa.**

VENGRIJOS PATIRTIS. Talentingumo samprata Vengrijos programose: „Kiekvienas yra talentingas kurioje nors srityje, kiekvienas turi „paslėptą“ talentų“ (prof. Peteris Čermelis (Péter Csermely), Nacionalinės talentų palaikymo tarybos vadovas). Vengrai gabumų termino savo programoje neišskiria ir neapibrėžia. Šalyje vykdomos net kelios programos: Nacionalinė talentų palaikymo programa ir Vengrijos talentų palaikymo integruota programa. **Rezultatai, kurių tikimasi:** Vengrijos programų vykdytojai siekia atpažinti ir ugdyti vaikus bei jaunimą, kurių gebėjimai dažnai lieka neatskleisti. Jie suvokia, kad potencialiai slypintys talentai yra „nieko verti“. Vengrai taip pat tikisi sukurti draugišką aplinką visos Europos talentingiesiems, kuriant bendrą veiklos tinklą, programą, suteikiant galimybių dalytis šalių gerąja patirtimi; suburti už tai atsakingą Europos ekspertų grupę, kuri ir toliau koordinuotų šią veiklą.

Romualda VIRBILIENĖ,

VšĮ Kauno „Ąžuolo“ katalikiškos vidurinės mokyklos mokytoja metodininkė

„Kas ieško, tas randa!“

Kaip surasti talentų ieškojimo formules? Didžiausios žmogaus ir tautos vertybės yra gabumai, intelektas, talentas. Tačiau Lietuvoje vis dar esama nemaža gabiųjų vaikų ugdymo problemų: nėra profesionalios gabiųjų mokinių atrankos ir ugdymo metodikos. Trūksta rimtų tyrimų apie mokomųjų programų efektyvumą

gabiųjų mokinių ugdymui. Ar vaiko gebėjimai atsiskleis, ar liks nepastebėti, iš esmės priklauso nuo trijų dalykų: visuomenės požiūrio; mokyklos ir mokytojo įtakos; tėvų supratimo ir požiūrio. **Mokyklos ir mokytojo įtaka:** perkrautos mokymo programos išspraudžia į daugybę ugdymo tikslų – atsiminti, suprasti, pritaikyti. Trūksta profesionalios mokytojo parengimo, nes gabiųjų mokinių ugdymas – tai aukštesnio mąstymo ugdymo pakopa. Mokytojams, skatinantiems gabius mokinius, tenka savarankiškai ir intuityviai sudaryti programas, praktines užduotis. Kūrybingumo puoselėjimo inovacijos bei mokytojų iniciatyvos dažnai „paskęsta“ pedagoginio darbo realybėje ir rutinoje. **Tėvų supratimas ir požiūris:** jie stengiasi aprūpinti vaikus tik daiktais bei priemonėmis. Dažnai jie nesugeba įvertinti vaiko bendrųjų, specialiųjų ar specifinių gebėjimų, todėl vieni tėvai „išaukština“ savo vaikus, kiti yra abejingi ir palieka juos savieigai. Dėl laiko stokos nesidomi švietėjiška ar mokslinė literatūra. Mes gabiųjų vaikų ieškome per įvairius meno būrelius, nes manome, kad **kūrybiškumas – tai problemų sprendimų pagrindas.**

„Nesvarbu, turtingoje ar skurdžioje šalyje gyvename, turime vieną užduotį – surasti geriausius ir šviesiausius jaunos žmones iš įvairiausių sričių ir pakviesti juos darbui, kuris suteiktų jiems galimybių įgyvendinti socialinius pokyčius“ (Deividas Bernšteinas (David Bernstein) „Kaip pakeisti pasaulį. Socialiniai verslininkai ir naujųjų idėjų galia“, 2007)

Lina DANIENĖ,

Nacionalinės moksleivių akademijos valdybos pirmininkė

„Nacionalinė moksleivių akademija: pagalba pedagogams, dirbantiems su gabiais vaikais“

Nacionalinė moksleivių akademija (NMA) įkurta 2004 m., siekiant padėti gabiausiems vaikams išnaudoti savo galimybes. Projekto pagrindas – asmeninė atsidavusių, turinčių viziją bei siekiančių Lietuvai naudoti žmonių iniciatyva. Tai unikali organizacija, kurioje vaikai, gabūs skirtingoms sritims, drauge mokosi bei visapusiškai ugdo savo asmenybes. Akademija yra inovatyvi, gyvybinga, atsinaujinanti ir nuolat auganti bendruomenė, jungianti gebančiuosius kurti bei svajoti. Nacionalinė moksleivių akademija teikia

Kovo 25-ąją Europoje švenčiama Talentų diena. Šiemet pirmą kartą šios dienos minėjimą Lietuvoje organizavo Gabiųjų ugdymo centras, Vilniaus pedagoginio universiteto (VPU) Psichologijos didaktikos katedra bei Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija. Surengtoje šventėje-diskusijoje dalyvavo psichologijos, edukologijos sričių mokslininkai, mokytojai ir gabūs vaikai.

nuotolinio nemokamo mokymo paslaugas, todėl mokslas prieinamas kiekvienam. **Gabiųjų vaikų ugdymas – prioritetas.**

NMA mokinių atsiliepimai: „NMA pakeitė mano ir, žinau, daugelio jos moksleivių gyvenimus. NMA mums yra ne šiaip projektas, o gyvenimo būdas.“ (Eglė Tubelytė)

„NMA moko, skatina tobulėti, siekti savo tikslo, svajoti ir net bandyti siekti to, kas gali atrodyti neįmanoma.“ (Vaiva Liūlytė)

„Ačiū NMA ir tiems dėstytojams, kurie bendravo su mumis kaip su sau lygiomis asmenybėmis!“ (Mindaugas Vaznonis)

Rima BAČKIENĖ,

Ugdymo plėtotės centro projekto veiklos vadovė

„Matuoti vaikų pasiekimus, kas itin dažnai daroma mūsų šalyje, nėra priimtina Suomijai“

„Inovatyvūs projektai į pagalbą gabiam vaikui Suomijoje“

Teko bendrauti su įvairiomis švietimo bendruomenėmis visame pasaulyje. Priimtinausias požiūris į vaiką man pasirodė Suomijos.

Tarptautiniai tyrimai apie Suomijos mokyklų ugdymo pasiekimus parodė: aukšti mokymosi pasiekimai ir mažas rezultatas „išsibarstymas“, itin maža dalis mokinių su žemais mokymosi pasiekimais, gana nedidelis skaičius mokinių su labai aukštais mokymosi pasiekimais, skirtumai tarp atskirų regionų mokyklų santykinai maži.

Trumpai pristatysiu „LEO“ – Nacionalinę talentingų vaikų ugdymo plėtros programą Suomijoje. Programos tikslai: padėti mokytojams pastebėti talentingus vaikus mokyklose ir vaikų darželiuose; rengti specialias mokymo priemones, padedančias mokytojams dirbti su talentingais vaikais; skatinti bendradarbiavimą su talentingų vaikų šeimomis; padėti mokiniams atskleisti jų talentus ir motyvuoti juos plėtoti; didinti toleranciją talentingiems vaikams. Projekto valdymo grupė sudaryta iš ekspertų, suinteresuotų talentų plėtra ir puoselėjimu.

Suomijoje mokytojas sėdi klasės gale. Jis yra tik pagalbininkas, patarėjas. Mokiniai, atėję į pamoką, žino, kuo jiems užsiimti. Jie nelaukia mokytojo nurodymų. **Vaiko noras kažką daryti, motyvacija bei tėvų pagalba susilaukia didžiulės sėkmės.**

▶ **Daugiau skaitykite „Švietimo panoramos“ 4-ame psl.**

TAPK – Tobulėk. Auk. Pažink. Kurk

Netrukus sueis metai, kai pradėtas įgyvendinti Švietimo mainų paramos fondo (ŠMPPF) administruojamas projektas „**Neformaliojo švietimo paslaugų rėmimo sistemos sukūrimas savivaldybėse**“, kitaip vadinamas „**TAPK**“, kuriuo siekiama kurti kokybiškai naujas neformaliojo švietimo paslaugas, ugdyti neformaliojo švietimo teikėjų kompetenciją ir skatinti naujus neformaliojo ugdymo metodus. Projekto tikslinės grupės – mokiniai, mokytojai, mokymosi visą gyvenimą sistemos administracijos darbuotojai, jaunimas ir suaugusieji.

Projekto tikslai: užtikrinti mokinių socializacijos ir užimtumo formų plėtrą, įgyvendinant neformaliojo švietimo veiklas stacionariose vaikų vasaros poilsio stovyklose bei kitose institucijose, plėtoti pilietinį ir tautinį ugdymą savivaldybėse, įgyvendinant neformaliojo švietimo veiklas, ugdyti kokybiškų neformaliojo švietimo paslaugų teikimui reikalingus mokymosi visą gyvenimą sistemos administratorių gebėjimus.

Apie tai mes žinome, nes informuoja projekto svetainė www.tapk.lt.

O apie visa kita kalbėjomės su Švietimo mainų paramos fondo direktore, šio projekto vadove **Daiva ŠUTINYTE**.

Kaip Jums sekasi? Klausiu, nes apie šį projektą neformaliai labai daug kalbama. Kuo projektas „TAPK“ išsiskiria iš kitų Jūsų fondo vykdomų projektų?

Apie projektą kalbama ir formaliai, ir neformaliai; tai leidžia manyti, kad jame vykdoma veikla yra svarbi. O apie sėkmę vienareikšmiškai atsakyti negaliu: projekto užsakovas ir vykdytojai deda visas pastangas, kad jame numatytos veiklos vyktų sklandžiai, galimybės kokybiškai ugdytis ir lavintis būtų suteiktos ne mažiau kaip **30 tūkst. Lietuvos vaikų**, o neformaliojo švietimo teikėjai įgytų naujų kompetencijų ir gebėjimų. **Tačiau tokio tipo veiklos įgyvendinimui taikomas modelis neįprastas, o gal ir ne itin tinkamas, nes programų įgyvendinimo paslaugas privalome pirkti, skelbdami viešuosius pirkimus, kurie daugumai šioje srityje seniai ir puikiai dirbančių asmenų yra naujovė, o dažnai – ir visiškai „neperkandama“ procedūra.**

Šis projektas – pirmasis neformaliajam švietimui skirtas, Europos socialinio fondo (ESF) lėšomis finansuojamas projektas, ir jį įgyvendinti pavesta institucijai, iki šiol nedirbusiai neformaliojo vaikų švietimo srityje: Švietimo mainų paramos fondas yra Mokymosi visą gyvenimą programą ir kitas iniciatyvas administruojanti, o ne įgyvendinanti organizacija, staiga tapusi atsakinga už didžiulio beprecedenčio projekto sėkmę! **Tai didelis iššūkis. Ir pasitenkinimas, kad mes galime tai padaryti.**

Be šio projekto, įgyvendiname dar vieną ESF finansuojamą projektą „**Aukštojo mokslo tarptautiškumo plėtra**“, dalyvaujame keliuose tarptautiniuose projektuose ir vykdomė įprastą, iki šiol buvusią pagrindinę veiklą – administruojame daugiau kaip 60 Mokymosi visą gyvenimą programos veiklų ir kitų iniciatyvų, iš kurių geriausiai žinomos – *Comenius*,

Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig, Nordplus.

Priminkite pagrindines projekto veiklas ir kurios iš jų turi didžiausią pasisekimą?

Veiklų sėkmę vertinti pasilikime ateičiai, kad neprišikėtume (šypsosi projekto vadovė).

Pagrindinės projekto veiklos: per dvejus metus **organizuoti vaikų vasaros poilsį stacionariose stovyklose, įgyvendinti 20 neformaliojo švietimo programų bei 4 pilietinio ir tautinio neformaliojo vaikų švietimo programas 60 savivaldybių.** Be to, numatyta **išmokyti 250 mokytojų ir 50 mokymosi visą gyvenimą sistemos administracijos darbuotojų, dirbančių neformaliojo švietimo srityje.** Iki šiol jau **organizuota 12 stacionarių vasaros stovyklų.** (Praėjusiais metais pailsėjo 5021 vaikas, iš jų – apie 500 socialiai remtinų, kurių poilsis buvo 100 proc. finansuojamas projekto lėšomis. Beje, **tokia galimybė buvo suteikta pirmą kartą.**) Iki birželio pabaigos turi būti įgyvendintos ir **įvertintos 5 neformaliojo švietimo programos, jau pradėtos įgyvendinti dvi nacionalinės pilietinio ir tautinio neformaliojo švietimo ilgalaikės programos, sukurtos ir pagamintos viešinimo priemonės: interneto svetainė, žaismingi ženkliukai vaikams, kuriamas projekto viešinimui skirtas filmukas, gaminami plakatai, publikuoti straipsniai, organizuota konferencija.**

Visos projekto veiklos itin domina šioje srityje dirbančius asmenis ir organizacijas, nes sulaukiame daug dalyvių informaciniuose renginiuose (jų organizavome 5), klausimų pateikiama elektroniniais laiškais ir skambinant. Tačiau reikia pripažinti, kad aktyvus domėjimasis, kartais peraugantis į nepagrįstus priekaištus dėl teikėjų diskriminavimo ar perdėm sudė-

D. Šutinytė: „Ši paveikslą nutapė praėjusią vasarą Vepriuose atgijusios stovyklos vasarotojai ir padovanojo Švietimo mainų paramos fondui, pernai skyrusiam stacionarioms vasaros poilsio stovykloms beveik 1 mln. Lt iš ES lėšų“

tingų kvalifikacinių reikalavimų, dažnai baigiasi... niekuo. **Pavyzdžiui, pilietinio ir tautinio neformaliojo švietimo programų teikimo paslaugų konkurse rungėsi vos 6 (2 pasiūlymus pateikė pavėluotai) teikėjai, o pakankamą paslaugų kokybę sugebėjo įrodyti tik 2 iš jų. Dar kartą paskelbus kvietimą ir sumažinus reikalavimus, padėtis ne ką pagerėjo: neformaliojo švietimo teikėjai nenori suprasti, kad, norint gauti finansavimą, privaloma paisyti tam tikrų taisyklių, o ne eikvoti jėgas ir energiją, kritikuojant reikalavimus, įrodinėjant savo ilgalaikę patirtį arba nostalgikiškai primenant laikus, kai pinigai buvo skirstomi, pateikus trumpas paraiškas.**

Didelio susidomėjimo sulaukė neformaliojo švietimo programų konkursas: pernai rudenį pasirašėme sutartis su 5 paslaugų teikėjais. Jų vykdomos veiklos tęsis iki šios vasaros pradžios. Tikimės, kad ypatingo susidomėjimo sulauks kvietimas vykdyti naujas veiklas: vasaros edukacinių programų (dienos stovyklų ir mobiliųjų programų) organizavimas, atskirai bus siūlomos galimybės ugdyti ir negaliaus bei priklausomybės turinčius vaikus. Švietimo ir mokslo ministerijai pritarus, jau kreipėmės į Europos socialinio fondo agentūrą, prašydami leisti koreguoti projekto veiklas, įtraukiant mano minėtąsias.

Praėjusią vasarą buvo pradėta įgyvendinti **viena iš penkių projekto veiklų** – neformaliojo švietimo programos stacionariose vaikų vasaros poilsio stovyklose. O projekto konferencijoje kalbėta, kad stovyklose programų kokybę labai gerai ir gerai įvertino daugiau kaip 90 proc. stovyklavusių vaikų, jų tėvų ir vadovų. Paminėtos ir esminės problemos: ne į visas pamainas pavyko surinkti privalomą vaikų skaičių, grupių vadovų kvalifikacija nebuvo pakankama. Pasitaikė, kad trūko lėšų, buvo keblu

atvykti ir išvykti socialiai remtiniams stovyklautojams.

O kaip bus šiemet? 2011 m. konkursas stovyklų organizatoriams buvo paskelbtas vasarį. Gal atsirado naujų idėjų, pasiūlymų kitokioms stovykloms?

Net nesinori prisiminti, kaip nelengva buvo pernai suorganizuoti vaikų vasaros poilsį. Spėti, kad tai vyktų vasarą... (tai yra antra proga nusišypsoti). Naudodamasi proga, dėkoju visiems, praėjusiais metais organizavusiems vasaros poilsio stacionariąsias stovyklas. Džiaugiuosi, kad padėtis gerėja: neformaliojo švietimo teikėjai suprato, kad kitų jų veiklos finansavimo šaltinių valstybėje kol kas nėra, kad reikalavimai gali būti įgyvendinami ir kad siekis gauti kokybiškai naujas paslaugas yra pagrįstas. Tai patvirtina ir programų vertinimas, nes, atrenkant stovyklų organizatorius, pagrindinis dėmesys buvo kreipiamas į programos kokybę. Taigi, vaikų vasaros poilsio stacionariose stovyklose organizavimą praeitą vasarą galime vertinti teigiamai: pripažįstama, kad **dešimtmečius nekeitęs požiūris į vaikų neformaliojo užimtumo tikslus, metodus ir veiklos rezultatus – susirinko, pašoko, padainavo, pasportavo, ir to gana – nebeatitinka neformaliojo ugdymo tikslų, būtinas neformaliojo švietimo programų kokybės gerinimas, sisteminis veiklos vertinimas ir gerinimo veiksmų priemonės**, o neformaliojo švietimo teikėjus reikia mokyti naujų metodų ir administracinių gebėjimų. Vis dėlto kovą įvykęs vasaros poilsio organizavimo paslaugų konkursas nuteikia optimistiškai: pasiūlyta daugiau įvairių kokybiškų ir nuoseklių programų, prisiimta daugiau atsakomybės bei iškelta aukštesnių tikslų. Vadinasi, bus ir daugiau vaikų pasitenkinimo. Kol kas pasiūlymai vertinami, tačiau **jau žinome, kad organizuoti 600 vaikų poilsį Šilutės rajono, Neringos miesto, Tauragės rajono, Jurbarko rajono, Pagėgių ir Šilalės rajono savivaldybėse nepadarys nė vienas teikėjas**. Bet nenu-

siminkime – Lietuvoje šią vasarą veiks bent dešimt vasaros stovyklų, į kurias bus sukviesta daugiau nei 5 tūkst. vaikų. Dalis išlaidų bus dengiama iš ESF lėšų, o socialiai remtiniams vaikams už poilsį mokėti nereikės. Tikime, kad informaciją apie galimybes išsėtis pigiau galėsime paskelbti jau šį mėnesį.

Labai patraukliai skamba **Regioninio tapatumo stiprinimo programa**, skirta plėtoti gebėjimus atpažinti savo etnokultūrinio regiono ypatumus, puoselėti ir saugoti kultūros, švietimo įstaigų, vietos bendruomenių, etnokultūrinį paveldą, ugdyti tautiškumą, patriotiškumą bei pagarbą ir toleranciją šalia gyvenančių tautų tradicijoms. Programa siekiama ugdyti vaikų pilietiškumo, socialines ir komunikavimo kompetencijas, skatinti švietimo įstaigų, vietos bendruomenių, etnokultūrinį paveldą puoselėjančių organizacijų bei muziejų bendradarbiavimą.

Ar populiarī ši programa?

Jau minėjau, kad ši projekto veikla nėra lengvai įgyvendinama: teko du kartus skelbti kvietimus teikti pasiūlymus, buvo koreguojami kokybiniai ir kiekybiniai reikalavimai. Pateikti 6 pasiūlymai šiuo metu yra vertinami, rezultatų tikimės jau šį mėnesį. Galimybės įgyvendinti pilietinio ir tautinio ugdymo neformaliojo švietimo programas buvo suteiktos visiems, kurie priskiria save prie neformaliojo švietimo teikėjų. Tačiau reikalavimas nuosekliai aprašyti siūlomą programą tikriausiai buvo per sunkus. Panašu, kad kvietimą teikti paslaugas teks paskelbti dar kartą, tikintis, jog teikėjai atsižvelgs į pasiūlymuose įvardytus trūkumus, o nespėję jų pateikti pasinaudos paskutine galimybe. Jei ir „trečias kartas meluos“, šiai veiklai projekte numatytas likusias lėšas rekomenduosime pasiūlyti vasaros poilsio organizatoriams, skirti neformaliojo švietimo programoms arba neformaliojo švietimo specialistų mokymams.

Kaip supratau, tam tikra problema yra neformaliojo švietimo programų vertinimas. Projekto konferencijoje kalbėta apie tai. Kadangi mūsų vertinimas apskritai yra itin opus, subtilus ir dar visoks kitoks dalykas, vertas dėmesio, klausiu, ar vertinimo problemos netrukdo sėkmingai vykdyti projektą?

Nevadinčiau vertinimo veiklos sudėtinga ar nepriimtina. Projekte numatyta vertinti visas projekto veiklas, tačiau tik neformaliojo švietimo programas pavesta vertinti išorės ekspertams, kurių paslaugos buvo perkamos. Tai puikūs specialistai, besivadovaujantys kitose šalyse pasitvirtiniais metodais ir taikomais kriterijais, be to, buvo tariamasi dėl vertinimo metodologijos ir su vertinamaisiais. Tikrai nesudūrėme su pastarųjų pasipriešinimu ar nenoru diskutuoti apie neformalųjį švietimą ir jo prasmę. Tačiau Jūs teisi, sakydama, kad vertinimas gali būti opus, subtilus ir visoks kitoks, jei jo esmė nėra tinkamai suvokiama. Visgi šiame projekte numatytų vertinimų tikslas – problemų identifikavimas ir rekomendacijų formulavimas sisteminiams, o ne asmeniniams pokyčiams.

Beje, pokalbio pradžioje užsiminėte apie projekto svetainę www.tapk.lt. Visus, besidominčius neformaliojo švietimu, raginu joje lankytis, o dar geriau – prenumeruoti naujienas. Svetainėje rasite visą aktualią informaciją apie vykdomas ir planuojamas veiklas, paslaugų pirkimus, rezultatus.

*Ačiū už galimybę papasakoti apie „TAPK“ projektą, kurio šūkis **įkvepia veikti**.*

Projektą „TAPK“ („Neformaliojo švietimo paslaugų rėmimo sistemos sukūrimas savivaldybėse“) inicijavo Švietimo ir mokslo ministerija, administruoja Švietimo mainų paramos fondas, finansuoja LR Vyriausybė ir Europos socialinis fondas.

TAPK
Tobulėk. Auk. Pažink. Kurk.

Mano sėkminga patirtis Lietuvos švietimo ateičiai

Kovą Švietimo ir mokslo ministerijoje su-
rengta aštuuntoji viešoji konsultacija, skirta
švietimo strategijai po 2012 m. formuoti.

Šiomet numatoma, įvertinus gautus
siūlymus ir pastabas, parengti švietimo
plėtros, tobulinimo kryptis, svarbiausias
švietimo sistemos veiklas artimiausiems
dvidešimčiai metų.

Konsultacijoje „Mano sėkminga pa-
tirtis Lietuvos švietimo ateičiai“ kalbėjo
mokytojai, švietimo įstaigų vadovai iš
Alytaus, Panevėžio, Išlaužo, Priekulės,
Vilniaus, Klaipėdos, Rumšiškių prista-
tė savo mokyklų sėkmingo darbo patirtį,
išsakė požiūrį į perspektyvias švietimo
sistemos veiklas.

Diskusijos dalyviai pabrėžė, kad: nau-
josios strategijos filosofinė ašis turėtų
būti žmogaus ugdymas, grindžiamas
humanistinėmis, pagarbos, tolerancijos
vertybėmis, kur kiekvienas gali ieškoti,
eksperimentuoti, realizuoti save; visuose
dokumentuose nuosekliai laikytis ilgai-
kių švietimo tikslų; siekti aukštos mokyk-
los kultūros, realaus mokyklų veiklos ir
finansinio savarankiškumo bei kt.

Švietimo ir mokslo ministras **Gintaras
Steponavičius** kalbėjo, kaip svarbu kuo
plačiau skleisti gerąsias mokyklų patir-
tis ir, remiantis jomis, parengti švietimo
plėtros ir tobulinimo kryptis. „**Valstybės
sprendimai remiasi sėkmės istorijomis.**
Mano patirtis lankant bendrojo lavinimo,
profesines mokyklas ar ikimokyklinio
ugdymo įstaigas įvairiuose Lietuvos kam-
peliuose rodo, kad sėkmingai galima dirbti
ne tik dideliame mieste. Viskas priklauso
nuo žmonių požiūrio į darbą. Laisvoje
visuomenėje nėra vieno unikalios sėk-
mės recepto ar kelio į sėkmę. Prasming-
ga, kad galime keistis patirtimi“, – sakė
G. Steponavičius, linkėdamas daugiau pa-
sitikėti savo jėgomis, sprendžiant iššūkius,
kuriuos kelia dinamiškai besivystantis
švietimas.

Švietimo ir mokslo viceministras **Vai-
das Bacys** kalbėjo, jog investicija į švietimą
didžiausia graža duos tada, kai sistemoje
dirbs kūrybingi, atsakingi ir atviri žmonės.
„Tikėjimas, kad galime sukurti Lietuvos
sėkmę, yra pats svarbiausias. Jeigu kiek-
vienas iš mūsų patikės, kad jis yra sėkmės
garantas, galėsime sukurti sėkmingą Lie-
tuvą“, – sakė V. Bacys.

**Humanistinė mokykla
reglamentavimo permainose**
Dr. Arvydas GIRDZIJAUSKAS,

Klaipėdos Vyduo vidurinės mokyklos direktorius

Mokyklos sėkmės kelyje buvo iššūkių,
problemų, gerų ir blogų dalykų. Įkurta,
kilus idėjai menine veikla auklėti jauną
žmogų, ugdyti jo humanistines vertybes,
asmens kultūrą.

Mes manome, kad sukūrėme bendra-

Renatos Cesnavičienės nuotr.

darbiavimo kultūrą, pagrįstą tolerancija,
pasitikėjimu ir pagarba. Stengiamės įdiegti
kūrybiškumą ne tik meninėje, bet ir visoje
mokyklos veikloje – pamokose, rengi-
niuose, projektuose, akcijose. Tai padaryti
mums pavyko, nuosekliai diegiant huma-
niškumo, estetiškumo, kūrybiškumo, bendra-
darbiavimo ir individualumo principus
bei taikant ilgalaikes strategijas, nesitikint
greitų rezultatų. Tokia veikla užtruko apie
dešimtmetį, kol pasikeitė mokytojų mąs-
tymas ir tapome atviresni bei pasitikintys
vieni kitais. **Padėjo** humanistinės švietimo
idėjos ir kultūriniai švietimo strategijos
(2003–2012 m.) orientyrai, teigiantys, kad
švietimo misija – „[...] laiduoti tautos ir
krašto kultūros tęstinumą, nuolatinį kūri-
mą, tapatybės išsaugojimą, puoselėti šios
kultūros atvirumą ir dialogą.“

Trukdė švietimo dokumentų nenuo-
seklumas, greita jų kaita ir prieštaravimai,
mokyklos savarankiškumo mažinimas,
ribojimas diegti alternatyvias programas.
Džiaugėmės atsiradusiu profesinės lin-
kmės moduliui ir jį sėkmingai taikėme,
bet vėliau tai buvo leista daryti tik neformaliojo
švietimo įstaigose. **Sudėtinga**
neformaliojo ugdymo programas diegti
bendrojo lavinimo mokykloje. Trukdė
ir visuomenės vertybinė krizė: vartotojiš-
kumas, mokinių orientacija ne į ugdymo
kokybę, o į egzaminus ir t. t. Mokykloje
atlikti ugdymo proceso tyrimai parodė,
kad, didėjant pasirinkimo galimybėms,
mažėja atsakomybės svarba. O humanis-
tinio ugdymo idėjos pabrėžia atsakomybę
už savo pasirinkimą.

Siūlymai. Pagrindiniuose švietimo doku-

mentuose sugrįžti prie žmogaus ugdymo,
grindžiamo humanistinėmis – atsakomy-
bės, pagarbos, tolerancijos, kūrybos –
vertybėmis; numatyti šią kryptį, kaip es-
minę naujosios strategijos filosofinę ašį.
Palikti realios erdvės mokyklos savaran-
kiškumui, iniciatyvoms, bendruomenės
poreikius atitinkančioms programoms.
Reglamentuojant mokyklos veiklą, laiky-
tis nuoseklumo, nenutolti nuo ilgalaikių
esminių švietimo tikslų.

Savas kultūrinis mitas mokykloje
Algis ŽELVYS,

Panevėžio Juozo Miltinio gimnazijos
teatro mokytojas ekspertas

Klaidžiojimas bei savojo kelio ieškoji-
mas ir padeda surasti kryptį. Savo mokyk-
loje daugiau nei prieš 20 metų pasirinkome
vieną – **teatro** – **kryptį**, integruojančią,
siejančią daugelį dalykų. Pabandėme kurti
kultūrinį mitą, pagrįstą tikrove.

Remdamiesi šia kryptimi, sekdami
J. Miltinio idėjomis, bandome jas taikyti
praktiškai.

Teatrinio ugdymu grindžiamos veiklos
mokykloje, mieste, šalyje, Europoje. Vis-
kas prasideda nuo formaliojo ir neformaliojo
ugdymo – teatro ar integruotos menų
programos, būrelių. Kai yra bendra kryp-
tis, nebelineka nemotyvuotų žingsnių.

**Sėkmę lėmė, kad mitui kurti surado-
me įdomių formų:** viešos teatro įskaitos,
vykstančios nuo 1995 m.; bendradarbia-
vimas su teatru, spektaklių lankymas ir
aptarimas, susitikimai su teatro kūrėjais,
įvairių leidinių leidimas. Bendradarbiau-
jame ir su miesto biblioteka, J. Miltinio

palikimo studijų centru ir t. t. Viena iš didžiausių sėkmių šalies mastu – daugelį metų organizuojamas respublikinis jaunųjų dramaturgų konkursas. Dalyvaujame ir tarptautiniuose menų projektuose, festivaliuose, konkursuose.

Gyvenimas puoselėjant aukštą mokyklos kultūrą mokinius išvaduoja nuo mokymosi beprasmiškumo. Mūsų mokyklą pasirinkęs mokinys patenka į tam tikrą kultūrinę aplinką, kuria ir patiria smagių akimirų. Būtų labai sunku, jei formaliojo ugdymo negalėtume sieti su neformaliuoju, neturėtume profesionalų, dirbančių su mokiniais, tinkamos materialinės bazės.

Siūlyme, kad kultūrinis momentas švietimo strategijoje būtų išskirtas, kaip vienijantis visa, ką daro žmogus.

Mokyklos strateginio plano įgyvendinimo patirtis: problemos ir jų sprendimo galimybės

Rasa ŽILINSKIENĖ,

Prienų r. Išlaužo pagrindinės mokyklos direktorė

Dalia VISOCKIENĖ,

direktorės pavaduotoja ugdymui

Mūsų mokyklos strateginis planas ir programos remiasi **įsivertinimo analizėmis, bendromis idėjomis, sprendimais ir atsakomybe**. Visa tai nulėmė mokyklos sėkmę. Rengiant planą, itin svarbu įtraukti daugumą bendruomenės narių ir dalininkų, numatyti mokinių mokymosi pažangos ir pasiekimų gerinimą. Mes siekiame užtikrinti mokinių mokymosi pasiekimus pagal jų gebėjimus, susikurdami tinkamą mokymosi aplinką ir skatindami pagarbų bendravimą. Problemas pastebimos, įsivertinant mokyklos veiklą. Mokiniai taip pat įsivertina kasmetinę pažangą. Gerai, kai yra bendri vidaus ir išorės vertinimų rodikliai, kuriuos kuriant dalyvavome patys. Esame pristatę savarankiško mokymosi metodą, kur mokymasis neapsiriboja 45 min. Pasigendame lanksčios mokytojų darbo užmokesčio tvarkos, sąlygų įsivesti mokytojų pagalbininkų etatus. Mokytojui trūksta praktinių įgūdžių, kaip ugdyti ir tobulinti mokinių kompetencijas.

Siūlymai švietimo strategijai. Suderinti **teisinius ir finansinius aktus**, kad mokykla laisviau galėtų įgyvendinti inovacijas. Kurti **finansinės paramos mokyklai sistemą**, atsižvelgiant į jos **strategiją**. Keisti **higienos normas**, kad būtų lanksčiau organizuojamas ugdymo procesas. Sumodeliuoti mokytojo **metodinės veiklos pobūdį, parentą pedagogų mokymusi**

vienas iš kito ir bendradarbiavimu. Vienas iš svarbiausių švietimo strategijos prioritetų turėtų būti **konsultavimas**.

Saviraiškos laimė

Daina BALČIENĖ,

Vilniaus Mikalojaus Daukšos vidurinės mokyklos direktorės pavaduotoja ugdymui

Mokyklose yra gabių, talentingų, motyvuotų ir nemotyvuotų, išdykusių ir patrauklių vaikų. **Bet kiek iš jų yra laimingi?** Mano sėkmės istorija siejasi su rajono mokykla, kurioje dirbant buvo įkurta nevyriausybinė organizacija „**Jaunųjų kūrėjų klubas**“. Jos nariai rengdavo pasakų naktis, festivalius, leidome savo kūrybos almanachus, pasakų knygas...

Daugeliui iniciatyvių jaunų žmonių kyla klausimas, ar mokykla gali jiems padėti išreikšti save? Išlaisvintas kūrybingumas, suteikta veikimo laisvė – galinga jėga, galinti padėti keisti vertybines nuostatas, keistis pačiai mokyklai ir įveikti emocinį tingulį.

Siūlymai. Būtina įvertinti saviraišką, kad, stojant į aukštąsias mokyklas, būtų domimasi asmenybe, kūrybine, organizacine veikla, rašomas motyvacinis laiškas, o ne tik žiūrima į egzaminų rezultatus.

Mokykloje turėtų lanksčiau veikti mokytojų skatinimo sistema, o finansinė parama netikėtoms mokinių idėjoms įgyvendinti turėtų būti paprasčiau gaunama. Tuomet kūrybingumas, saviraiškos skatinimas ir pripažinimas, finansinė parama taps galimybėmis ugdyti ne tik kūrybingą, bet ir laimingą jauną žmogų.

Modelis „Mokomės kitaip“

Vitalija DZIURIČIENĖ,

Panevėžio „Vyčio“ vidurinės mokyklos direktorė

Raimonda BUDNIKIENĖ,

bibliotekos vedėja, mokytoja

Laikas mokykloje jau patikrino šias mokymosi sėkmes: pažangos fiksavimą ir aptarimą, informacinių technologijų panaudojimą, programą „Kiekvienas talentingas“, konsultacinę valandą, teigiamo elgesio programą, direktorės valandas ir kt. Šias mokyklos sėkmes sieja modelis „**Mokomės kitaip**“. Tai savitas kelias, kurį grindėme sėkminga patirtimi ir mąstėme apie vertybines nuostatas. **Modelio esmė** – vykdoma integruojamoji bendrųjų kompetencijų ugdymo programa. Kad viskas vyktų tikslingai, padeda sukurtos priemonės, organizuoti mokymai. Spragas parodo mokytojų įsivertinimas ir

pačių atliekami tyrimai. Kompetencijų pažangai stebėti sukurti žinovų ženkliai, kompetencijų žemėlapiai, gebėjimų knygelės. Yra ir kūrybinė-praktinė laboratorija, naudinga praktiniam kompetencijų ugdymui(si). Kiekviena diena ir savaitė skirta vis kitai veiklai ir t. t. Po pamokų mokiniai gali mokytis konsultaciniuose centruose, ruošti namų darbus, užpildyti likusias spragas.

Siūlymai. Suteikti galimybę kurti mobilias erdves, bendradarbiauti su mokslininkais dėl tyrimų, keisti krepšelio metodiką, tęsti ir tobulinti pradėtas veiklas.

Mokymosi namai

Aušra DRUMSTIENĖ,

Vilniaus „Vyčio“ pradinės mokyklos direktorė

Rasa ADOMAVIČIENĖ,

Ugdymo skyriaus vedėja

Mokykloje gera tada, kai vaikas priimamas toks, koks yra, ir ugdomas pagal jo gebėjimus. Mūsų sėkmę lydi saugumas, inovacijos ir atvirumas. Mokykloje vaikų saugumas priklauso nuo mokytojų kompetencijos. Todėl birželį tėvai ir vaikai susipažįsta su nauja edukacine aplinka, ugdytoju bei kitais darbuotojais. Visiems po vienu stogu bus gera, kai galvosime, kuo sudominti vaikus, kad jų ugdymo pasiekimai būtų geresni. Todėl **naujovių diegimas – neišvengiama būtinybė**. 1992 m. mokykloje pradėjo dirbti **Elena Marcelionienė** ir **Vida Plentaitė**. Kartu su „vyturiukais“ buvo pradėti rašyti nauji vadovėliai „Šaltinis“ ir „Šaltinėlis“. Šiandien mūsų mokykla yra Šiuolaikinių didaktikų centro metodinis centras, Vilniaus pedagoginio universiteto studentų bazinė mokykla ir kt. Vykdoma ir vykdoma daug projektų. Kiekvienas iš jų diegiamas tikslingai, atsižvelgiant į tai, kiek naudingi ugdymui, ar atspindi vaiko gebėjimus bei kaip visa tai priima mokyklos bendruomenė.

Sėkmingai puoselėjame savo mokyklos tradicijas. Turime mokytojo ir mokinio dieną, per kurią kartu su tėvais sodiname medelius, tvarkome aplinką. Organizuojame pirmųjų krikštynas, gerumo dienas. Kiekvienais metais rengiame netradicines išleistas, kuriose pasirodo visi vaikai. **Išbandymai ir yra mūsų sėkmė.**

► Daugiau skaitykite „Švietimo panoramos“ 13-ame psl.

Mirtis nepaiso nei laiko, nei troškimo, nei Jūsų ašarų... Ji kaip visada ateina ne laiku ir pasiima brangiausių žmogų. Mirtis užgesina gyvenimą kaip žvakės liepsną, tik niekada neištrins iš atminties žmogaus atminimo. Tegul didelė širdies gėlė sušvelnins gili užuojauta ir palinkėjimas dvasinės stiprybės.

Mirus Laimučiu DEVEIKIUI, nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

Lietuvos švietimo centrų darbuotojų asociacija

„Mirtis – tai ne tamsa, tai – šviesa. Tai ne niekas – tai Amžinybė.“
(V. Hugo)

Mirus brangiai Mamytei, užuojautą

Elenai STASIULIENEI

reiškia projektų „Alternatyvus ugdymas švietimo sistemoje“ ir „Besimokančių mokyklų tinklai“ komandos.

Geografija, kuri žadina vaizduotę...

Apibūdinkite LGMA veiklą ir reikšmę Lietuvos mokykloms.

Mūsų asociacija yra viena iš seniausių dalykinių asociacijų Lietuvoje. Per visą šį laiką be pertrūkių išlikome aktyvūs, turime platų veiklų spektrą. Mūsų partneriai yra bemaž 50 Lietuvos ir užsienio institucijų bei organizacijų. Veikiame visais lygmenimis. Daugiausia dėmesio skiriame atstovavimui geografijos mokytojų interesams, bendruomenės konsolidavimui. Stengiamės dalyvauti visuose su geografiniu švietimu susijusių klausimų svarstymuose. **Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvoje kol kas nėra stiprios institucijos, kuri vykdytų geografinės informacijos sklaidą, šią funkciją jau kurį laiką atlieka mūsų asociacijos interneto svetainė www.geografija.lt. Taip pat turime specialiai mokiniams sukurtą svetainę www.manogaublys.lt.** Jose lankosi ne tik geografijos mokytojai bei mokiniai, kurie čia gali rasti daug naudingos informacijos, bet ir kiti besidomintys geografija.

Su kokiomis problemomis Jūsų vadovaujama asociacija susiduria šiandien?

Galbūt keistai nuskambės, bet, kuo toliau, tuo mažiau turime problemų. Tačiau vis dar gerai prisimename ir dažnai vieni kitiems pasiguodžiame, kad pirmasis asociacijos veiklos dešimtmetis buvo nelengvas. Į asociacijas žvelgta skeptiškai. Nesuvokiant demokratijos veikimo principo, mums mėginta lipdyti interesų grupuotės etiketę, „šutvės“ ir „ratelio“ pavadinimus. Teko įdėti nepaprastai daug rezultatai grindžiamo darbo, kol pagaliau buvome pripažinti. Nevyriausybinėms organizacijoms išsikovoti tam tikrą statusą išties sunku. Tam tikru iššūkiu galėčiau pavadinti LGMA būdus ir priemones pritraukti kuo daugiau narių, ypač jaunosios kartos atstovų.

„Švietimo naujienų“ redakcija, siekdama iš pirmų lūpų išgirsti naujienas, sužinoti Lietuvos geografijos mokytojų asociacijos (LGMA) veiklos ypatumus, kalbėjosi su asociacijos prezidentu Rytu ŠALNA. Bendraudami supratome (ir negalime nepaminėti), kad šis žmogus išties gyvena geografija, atsakingai žiūri į savo ir LGMA veiklą...

Ką pirmiausia norisi paminėti, pristatant Lietuvos geografijos mokytojų asociaciją?

LGMA yra stipri, beveik 500 aktyvių narių vienijanti bei visiems geografijos mokytojams dirbanti asociacija. Turime stiprią tarybą, daug veiklių ir idėjų turinčių žmonių, daugiau kaip 50 asociacijos skyrių rajonuose ir miestuose. Savo lėšomis susikūrėme ir išlaikome dvi interneto svetaines, leidžiame geografinį laikraštį, organizuojame visų lygių olimpiadas, dirbame su gambiausiais mokiniais, vežame juos į Europą, pasaulį, o į Lietuvą parvežame medalių. Per 18 veiklos metų sukaupeime daug bendravimo su švietimo institucijomis, mokytojų telkimo, informacijos sklaidos patirties. Savo veikla, organizuotumu, nuveiktais darbais, manyčiau, įrodėme savo gyvybingumą, gebėjimą būti konstruktyvia partnerė, sprendžiant bet kuriuos geografinio švietimo klausimus. Turime savo nuomonę, nesitaikstome su abejotinos kokybės sprendimais, esame reiklūs darbams, kurie finansuojami iš mokesčių mokėtojų pinigų. Esame atviri bendradarbiavimui. **Siekiami būti reikalingi ne tik patys sau, bet ir visam Lietuvos švietimui.** Neabejoju, kad būti LGMA nariu yra ne tik būtinybė, bet ir garbė.

LGMA bendradarbiavimas su užsieniu – prasmė, nauda, perspektyvos?

Įsikūrusi LGMA iškart užmezgė ryšius su Europos geografijos mokytojų asociacija EUROGEO ir tuojau pat tapo jos nare. Mokėdami tuomet nemenką mokesť, gaudavome įvairios medžiagos, kuri tais dar „neprisotintais“ informacijos laikais buvo dalijama mūsų asociacijų skyriams. Beveik prieš 15 metų pradėjome aktyviai bendradarbiauti su Latvijos, Estijos, Vokietijos geografais geografinio švietimo kaitos klausimais. Visose šiose šalyse vyko konferencijos, kuriose jų atstovai skaitė pranešimus. LGMA „iškirto“ langą į Europos ir pasaulines geografijos olimpiadas, bendradarbiavimo horizontai išsiplėtė dar labiau. Užsienio partnerystės naudos išmatuoti neįmanoma. Galimybė bendrauti, sužinoti, pajauti ar net pamatyti, kas vyksta kitų šalių geografiniuose dirvonuose, iš esmės keičia mąstymą, daro žmones tolerantiškesnius, naikina fobijas, nevisavertiškumą.

Ką manote apie atnaujintas bendrąsias programas? Ar sprendimai atitiko Jūsų lūkesčius? (Nuo 2011-ųjų geografijos pamoka pasikeis?)

Labai džiaugiamės, kad jau kelerius metus bendradarbiavimas su švietimo institucijomis iš esmės įgijo kitą pobūdį. Jaučiamės visaverčiai partneriai (ko anksčiau itin stigo). LGMA žmonės ir anksčiau (neretai be jokių rezultatų), ir dabar aktyviai dalyvauja programų svarstymuose, teikia daug konstruktyvių pastabų bei siūlymų. Ne visi sprendimai atnaujintose programose mus tenkina, tačiau visi – ir sudarytojai, ir mokytojų bendruomenė – puikiai suprantame, kad programų kaita turi būti laipsniška, be to, nemaža dalykų nuo mūsų nepriklauso. Juk neįmanoma visko iš karto padaryti tobulai, kažką būtina palikti ateičiai. Reikia pripažinti, kad mūsų ugdymo turinyje išlieka gana rimtų įsisenėjusių problemų, tačiau pokyčiams reikia subręsti, pasiruošti. Tikiu, kad po kurio laiko geografijos ugdymo turinys įgis didaktiškai tvarkingesnį paveikslą koncentrų lygmeniu.

Nuo 2011 m. geografijos pamoka tikrai nepasikeis, nereikia turėti iliuzijų. **Pamokos kaita** – tai kartu ir mąstymo bei mokytojo požiūrio į save ir visą švietimo misiją kaita. Šie dalykai labai inertiški. Ne tik mūsų, bet ir daugelyje kitų šalių teigiama, kad švietimas yra viena iš lėčiausiai besikeičiančių visuomenės sričių. Bet aš čia matau nemažai teigiamų dalykų, nes skuboti pokyčiai, kuriems visuomenė nėra subrendusi, kurių prasmės negali įvertinti, neteiks jokios naudos. **Ne dokumentų gausa ir ne naujų idėjų cunamis, šluojančia banga užgriūvantis mokyklas bei mokytojus, gali garantuoti pokyčius.** Švietimo valdžia viską turi daryti taip, kad mes patys, t. y. mokytojų bendruomenės, norėtume pokyčių ir patys juos siūlytume arba prie jų prisidėtume. Negi buvę ar esantys valdžioje žmonės mano, kad tik jie protingi ir žino, ko reikia mokyklai, o mes, mokytojai, turime paklusti nurodymams? Tai sovietinio mąstymo palikimas, kuris, manyčiau, yra viena iš esminių priežasčių, kodėl mūsų švietimas per tiek laiko nepadarė tos pažangos, kuria dabar turėtume didžiulotis. Tik tada, kai atsiras sinergija tarp visų suinteresuotų pusių, rezultatai bus stulbinantys.

Kokios geografijos mokytojų kvalifikacijos kėlimo galimybės?

Šis klausimas įvairialypis, nes turime perkvalifikavimą, dalykinę bei metodinę kvalifikaciją. Decentralizavus kvalifikacijos kėlimo sistemą ir sukūrus regioninius švietimo centrus, gerokai išaugo kvalifikacijos galimybės, tačiau patalpos ir įranga negali garantuoti turinio kokybės. Mažėjant mokytojų skaičiui, kai kuriems švietimo centrams sunku surinkti klausytojų auditorijas, todėl negali prisikviesti aukštųjų mokyklų dėstytojų arba lektorių ir atlyginti už jų kompetenciją. Anksčiau tokią funkciją atliko Pedagogų profesinės raidos centras Vilniuje, tačiau, **reorganizavus šią instituciją ir nelikus stipraus centro sostinėje, kvalifikacijos galimybės iš dalies sumenko**. Aš, pavyzdžiui, net nežinau, į ką Vilniuje galėčiau kreiptis, jeigu norėčiau surengti solidų seminarą geografijos mokytojams, pakviesti įdomių lektorių (sugebėti užmokėti už jų darbą, ir kad seminario kaina būtų prieinama mokytojams). Juk čia jau verslas...

Džiugu, kad švietimo centrai bendradarbiauja tarpusavyje, todėl vis dažniau į seminarus kviečiami ir aplinkinių savivaldybių mokytojai.

Naujos programos iš mokytojų reikalauja dalykų, kurių dauguma nesimokė aukštojoje mokykloje, kvalifikacijos kėli-

mo klausimai palikti savieigai, o tai rodo, kad priimami sprendimai kartais neturi jokio ryšio su realiu gyvenimu.

Koks yra Lietuvos geografijos mokytojas?

Mūsų geografai labai įvairūs, jie atstovauja net trims kartoms. Mokytojai skiriasi technologijų naudojimo gebėjimais, motyvacija, požiūriais ir kt. Ne visada jie sutaria visais klausimais, tačiau tai normali demokratinė praktika. **Nesvarbu, kad gali „skirtis bėgiai“, daug svarbiau, jog visi turėtų tikslą ir jais judėtų bendra kryptimi**, gerbdami vieni kitų nuomones. Noriu pasidžiaugti, kad visoje Lietuvoje yra daug aukso fondui priskiriamų mokytojų. Turime nemažai ekspertų, kelis Metų mokytojus, daug metodininkų bei jaunų darbščių ir kūrybingų mokytojų. Jie dirba be atvangos, pakelia nemenką krūvį, susijusį su įvairiais aplinkosauginiais projektais, akcijomis ir kt. Tačiau bene svarbiausia tai, kad daug mokytojų yra LGMA nariai, vadinasi, jie nori būti susitelkę, bendruomeniški, stiprūs.

Kokia geografijos pamokos vieta tarp kitų disciplinų? Kaip mokoma geografijos šiandieninėje mokykloje?

Geografijos mokomoji disciplina, kaip rodo tyrimai, yra viena iš įdomiausių mokiniams, drįsiu teigti, ir naudingiausių bet

kurio mokinio ateičiai. Geografinis išprusimas globaliame pasaulyje įgijo didžiulį taikomąjį pobūdį, jis vis labiau pastebimas ir vertinamas. Tačiau Lietuvoje mes iki šiol turime vadinamuosius privilegijuotus ir antraeilus mokslus. Tai ypač atsispindi kai kurių mokyklų vadovų nuostatose, taip pat daugelio aukštųjų mokyklų požiūryje. **Gaila, bet geografija daugelio švietimo žmonių akimis vis dar patenka į antrąją kategoriją**, todėl dedame visas pastangas įrodyti, kad geografija lygiavertė matematikai, lietuvių kalbai ar istorijai... Kitaip sakant, tiems išvardytiems dalykams nereikia kovoti dėl vietos po saule, o mes nuolat esame įsitempę. Kitados būta aukšto lygio sprendimų ir rimtų ketinimų, nepasitarus su mumis, geografais. Tikiu, jog tai jau praeitis.

Galiu pasidžiaugti, kad geografijos turinys ir metodika yra pasikeitę, vadovėlių turime per akis, tačiau apskritai mokymo priemonių dar nepakanka, ypač šiuolaikinių vaizdinių. Jų trūksta kaip ir kitiems, nemažai jų brangios, pavyzdžiui, GPS technologijos, aplinkos tyrimams reikalinga įranga. Po truputį mokyklos turėja, svarbu, kad patys mokytojai norėtų į pamoką įsileisti šiuos dalykus.

Apmaudu, jog dalis žmonių geografijos žinias vertina pagal tai, kiek ir kokių geografinių pavadinimų žino mokiniai. Tie žmonės nesuvokia, kad šiuolaikinė geografija – tai gamtiniai ir visuomeniniai procesai, reiškiniai, jų suvokimas, analizė, interpretacija, taikymas. Be turinio dalykų, geografijos mokytojai daug laiko skiria praktiniams igūdžiams. Tad tiems geografiniams pavadinimams neturime laiko, be to, jų gausa nėra pagrindinis mūsų mokomojo dalyko tikslas. Tam yra atlasas, kuris ir padeda susirasti objektus.

Gal galėtumėte pakomentuoti N. Gogolio žodžius, kuriuos radau Jūsų interneto svetainėje: „Nėra kito tokio mokslo, kuris labiau nei geografija žadintų žmogaus vaizduotę“?

Ką turėjo omenyje didis rusų rašytojas, ištaręs šiuos žodžius, aš nežinau, tačiau savo komentarą turiu. Absolūti dauguma garsių pasaulio žmonių įkvėpimo darbams sėmėsi ir tebesisemia gamtinėje aplinkoje. Ji yra geografijos dalis, mūsų pamatas, stuburas. Vadinasi, gebėjimas matyti aplinką, suprasti gamtoje vykstančius procesus paskatino pačius protingiausius planetos žmones padaryti išradimus ar sprendimus, kurie yra visos mūsų civilizacijos variklis. Kiekvienas iš mūsų nemažą gyvenimo dalį praleidžia gamtoje, t. y. geografijoje, kuri žadina vaizduotę.

Lietuvos geografijos mokytojų asociacija yra nevyriausybine organizacija, įkurta 1994 m.

Ji – viena iš seniausių mokyklinių dalykų asociacijų Lietuvoje.

Per visą veiklos laikotarpį į LGMA įstojo apie 800 mokytojų.

LGMA sudaro skyriai, veikiantys visoje Lietuvoje.

LGMA veikla grindžiama savanoriškumo principu. Kasmet mokamas narystės mokestis. Dalis jo lieka LGMA skyrių veiklai koordinuoti. LGMA veiklą koordinuoja taryba, kas 4-erius metus renkama per ataskaitinį-rinkimų forumą. LGMA prezidentas skiriamas 4-eriems metams ir renkamas taip pat per ataskaitinį-rinkimų forumą. Nuo 1994 m. asociacijos prezidento pareigas eina Rytas Šalna.

www.geografija.lt

Aušra ŽIDŽIŪNIENĖ

Knyga prisimena

RIMTOJI DALIS

Tarptautinė vaikų knygos diena pasaulyje švenčiama nuo **1967 m.** Lietuvoje ši diena minima **devynioliktą**, o Šiaulių miesto istorijoje – pirmą kartą.

Vaikų knygos dienos proga po visą pasaulį išsiuntinėjamas kurios nors šalies rašytojo krepimasis. Šiemet jį rašė estų rašytoja **Aino Pervik**, kurios knygų yra išversta ir į lietuvių kalbą. „Laiško pavadinimas labai prasmingas – „**Knyga prisimena**“. Jame autorė išaukština grožinės literatūros knygą ir teigia, kad tokia knyga prisimena, ką jautė, apie ką svajojo tam tikro laiko žmogus, kaip kažkada kvėpėjo gėlės žiedas... Be to, knyga geba pasakyti, kaip tas pats žiedas kvėpia dabar. O dar, jei visa tai išverčiama į kitą kalbą ar išreiškiama spalvomis... Todėl balandžio 2-ąją kalbame apie visą būrį knygų kūrėjų ir džiaugiamės jų darbais“, – šventėje kalbėjo vaikų literatūros kritikas **Kęstutis Urba**.

VAIKŲ LITERATŪROS PREMIJA

Tęsdamą tradiciją, **Švietimo ir mokslo ministerija** jau **septintą kartą** įteikė Vaikų literatūros premiją, kurios šiemet nusipelnė rašytojas **Vytautas Račickas** ir žurnalas „**Rubinitis**“.

Įteikdamas premijas, švietimo ir mokslo viceministras **Vaidas Bacys** sakė: „Mokytojų ir jaunųjų skaitytojų vardu dėkoju visiems vaikiškos knygos kūrėjams. Knyga ugdo jauną žmogų, užpildo jo kasdienybę spalvomis, padeda rasti kelius ir savąjį „aš“.

V. Račicko knygos gerai pažįstamos vaikams ir paaugliams. Jos neapleidžia populiariausiųjų sąrašų. „Ne dėl premijų rašau knygas. Dėkoju nematomiems ekspertams, skaitantiems ir mylintiems mano knygas“, – kalbėjo rašytojas.

Premijuotas ir „**Rubinitis**“ – žurnalas apie vaikų knygas. Tai vienintelis tokio pobūdžio leidinys Lietuvoje, skirtas mokytojams, vaikams, bibliotekininkams, literatūros tyrėjams, rašytojams, tėvams ir studentams. Dėkodamas už įvertinimą, K. Urba išsakė viltis, kad ir ateityje žur-

Ūkanotą **balandžio 2-osios** rytą iš Vilniaus į Šiaulius pajudėjo autobusas. Juo į **Tarptautinės vaikų knygos dienos šventę** smagiai nusiteikę keliavo vaikiškų knygų kūrėjai: rašytojai, dailininkai, vertėjai, redaktoriai... Į **Šiaulių dramos teatre** vykusią šventę prigužėjo rimtų dėdžių ir tetų, mamų ir tėtelių, vedinų mažaisiais skaitytojais. Jų ten būta daugiausia. Ir kaip nedalyvauti tokioje šventėje, jei gali joje pamatyti mėgstamiausios knygos kūrėją, paspausti jam ranką, įsigyti naują knygą ir net gauti autografą...

nalo puslapiuose bus diskutuojama apie tai, kokia vaikų ir paauglių knyga yra ištis gerą.

Dievo dovana

(ištrauka iš laureato
V. Račicko knygos
„Baltos durys“)

– Žmogus žmogui yra brolis, – kažkada pasakė Fūnia, kuris buvo geriausias mano vaikystės draugas.

Aš nesupratau.

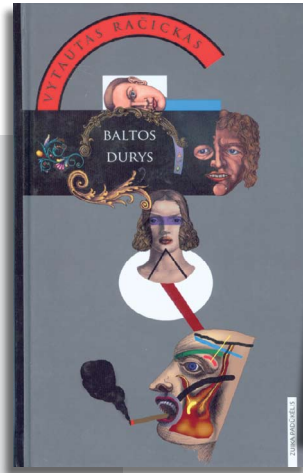
Tada jis paaiškino:

– Kiekvienas žmogus yra Dievo dovana. Turėtų būti.

– Dovana kam?

Fūnia susimąstė.

– Dovana visiems.

Už meilę vaikų ir jaunimo literatūrai bei pagarbą lietuvių kalbai Lietuvių kalbos draugija padėką įteikė redaktorei **Danutei Ulčinskaitei**.

GERIAUSIEJI KNYGŲ KŪRĖJAI

Geriausia 2010 m. vaikų bei paauglių knyga pripažinta **Gendručio Morkūno** „Iš nuomšiko gyvenimo“. Speciali premija **už geriausią pasakų knygą** įteikta **Urtei Uliūnei** už knygą „Kitokia svirplėlio diena“, **geriausios metų knygos mažiausiems skaitytojams** laureate tapo **Lina Žutautė** („Kakė Makė ir Netvarkos Nykštukas“). Reikšmingiausiu ir meniškiausiu **vertimu vaikams** pripažinta **Dalios Saukaitytės** išversta Sergejus Kozlovo pasakų knyga „Ežiukas rūkė“, o **paaugliams** – **Arvydo Sabonio** išversta Nortono Džasterio (Norton Juster) knyga „Stebuklingoji būdelė“. **Gražiausia metų knyga** – **Rasos Joni** „Žvaigždėtasis Arkliukas ir Meškiukas Panda“, o **meniškiausiai iliustruota** – **Kristinos Norvilaitės** iliustruota Vytauto V. Landsbergio knyga „Varlė bunkeryje“. **Reikšmingiausio metų debiuto premiją** gavo Nacionalinės M. K. Čiurlionio menų mokyklos auklėtinis **Rimantas Juškaitis**, iliustravęs Kazio Sajos knygą „Vėjo pamušalas“. **Už svariausius metų vaikų literatūros mokslo ir kritikos darbus** apdovanotas **Valdemaras Kukulas**.

KELETAS FAKTŲ APIE VAIKŲ KNYGŲ LEIDYBĄ

Jau tapo tradicija, kad Vaikų knygos dieną bibliotekininkai dalyvauja seminare-pokalbyje su vaikų knygų specialistais. Jame aptariamas visas praėjusių metų vaikų knygų derlius.

Pernai jaunuosius skaitytojus pasiekė apie 400 pavadinimų knygų. Šį darbą dirbo 70 leidėjų, daugiausia – „Alma littera“. Vidutinis tiražas – 2500 egz. Didžiausiais tiražais išleistos knygos, skirtos patiems mažiausiems, ir ciklai apie vampyrus. Vis dar vyrauja verstinė literatūra iš anglų kalbos. Lietuviški leidiniai sudaro tik trečdalį visų išleistų knygų. Trūksta geros probleminės prozos paaugliams. Atliktos jaunųjų skaitytojų apklausos rodo, kad jau ne pirmus metus labiausiai skaitoma – Melvino Burgeso (Melvin Burgess) „Heroinas“. 1–6-ų klasių mokiniai renkasi V. Račicko, V. V. Landsbergio, Astridos Lindgren (Astrid Lindgren) knygas. Rinkdami skaitomiausių knygų penketuką, vaikai pirmenybę teikė Džoanos Rouling (Joanne Rowling, pasirašančios slapyvardžiu J. K. Rowling) knygai „Haris Poteris ir Išminties akmuo“.

Elvyra MATAČIŪNIENĖ

ŠVIETIMO NAUJIENOS

INFORMACINIS LEIDINYS

Vyr. redaktorė Zina RIMGAILIENĖ
(tel. 264 9455, el. p. – zina.rimgailiene@sac.smm.lt);
korespondentės: Lina ŠEPETYTĖ (tel. 264 9468), Elvyra MATAČIŪNIENĖ, Aušra ŽIDŽIŪNIENĖ (tel. 264 9467); maketuotoja Eglė LESNIAUSKIENĖ (tel. 264 9469).

Redakcijos adresas:

ŠMM Švietimo aprūpinimo centras, Geležinio Vilko g.12, 01112 Vilnius.
[m. k. 190995938, a. s. LT057044060001441913 AB SEB bankas, b. k. 70440.
Telefaksas (8 5) 264 9468, el. p. – infoleid@sac.smm.lt.
Adresas internete – www.sac.smm.lt.
Spausdino UAB „Petro ofsetas“. Tiražas – 3150 egz.

Patarėjai: **Vaidas Bacys**, švietimo ir mokslo viceministras, **Rita Dukynaitė**, ŠMM Strateginių programų biuro vedėjo pavaduotoja, **Aida Janionytė**, ŠMM Komunikacijos skyriaus vedėja, **Jūratė Vilkončienė**, Vilniaus savivaldybės Švietimo planavimo ir organizavimo skyriaus vyriausioji specialistė, **Linas Vasarevičius**, Vilniaus Jeruzalės vidurinės mokyklos direktorius, **Jūratė Sačkutė**, Vilniaus Žirmūnų gimnazijos istorijos mokytoja.